

Annales

Instituti

Archaeologici

VIII - 2012

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Suzana Čule

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Suzana Čule (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

ZRINSKI d. d., Čakovec

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2012.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2011. godine
- 14** **Marko Dizdar**
Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji obilaznice
Vinkovci zapad – Mirkovci
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2011.
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari - crkva sv. Lovre 2011.
godine
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Hrvoje Potrebica
 Marko Dizdar
Probna istraživanja kasnobrončanodobnog groblja Migalovci
– Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
 Hrvoje Potrebica
Probna istraživanja u Malom Bilaču 2011. godine
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011.
- 41** **Marko Dizdar**
 Hrvoje Potrebica
Pokusna istraživanja visinskog prapovijesnog naselja na
Plišu kod Velike
- 46** **Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo
– Veliko polje u 2011. godini
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološko istraživanje 2011. godine
- 58** **Juraj Belaj**
 Filomena Sirovica
Arheološka istraživanja crkve Uznesenja Blažene Djevice
Marije u Gori od 2008. do 2011. godine
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 5 Poljana Križevačka 2
na trasi autoceste A12 Sv. Helena – GP Gola

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Mirela Hutinec
Sotin, trial archaeological excavations 2011
- 14** **Marko Dizdar**
*Field survey and trial excavations on the area of the construction
of the Vinkovci zapad - Mirkovci bypass*
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2011
- 23** **Tatjana Tkalčec**
*Archaeological research of the site Crkvari - St. Lawrence Church
in 2011*
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Hrvoje Potrebica
 Marko Dizdar
*Trial excavations of the Late Bronze Age cemetery Migalovci
– Vivodine*
- 33** **Marko Dizdar**
 Hrvoje Potrebica
Trial excavations in Mali Bilač 2011
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011
- 41** **Marko Dizdar**
 Hrvoje Potrebica
*Trial Excavation of prehistoric hilltop settlement on Pliš near
Velika*
- 46** **Marko Dizdar**
*The results of the research of the La Tène culture cemetery
Zvonimirovo – Veliko Polje in 2011*
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, archaeological research 2011
- 58** **Juraj Belaj**
 Filomena Sirovica
*Archaeological excavations of the church of the Assumption
of the Blessed Virgin Mary in Gora during the period from
2008 until 2011*
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
*Rescue excavations of the site AN 5 Poljana Križevačka 2
on the route of the highway A12 St. Helena – GP Gola*

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

Rezultati četvrte sezone arheoloških iskopavanja na lokalitetu Kalnik-Igrišće

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2011.

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, sjever – zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste Zagreb – Sisak

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-ceste Zagreb – Sisak u 2011. godini

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivanju 2011.

95 **Tatjana Tkalčec**

Konzervatorski radovi na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom 2011. godine

98 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra

Crikvenica – *Ad turres*, prošlogodišnja terenska istraživanja 2011. godine, projekt eksperimentalne arheologije i novi nalazi distribucije crikveničkih keramičarskih proizvoda

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2011. g.

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

The results of the fourth season of archaeological research at Kalnik-Igrišće site

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, Island of Sv. Klement, Soline Bay, Archaeological Excavations 2011

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, north - rescue archaeological excavations on the Zagreb - Sisak highway

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of AN 6 Gornji Vukojevac site on the Zagreb – Sisak highway route during 2011

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Archaeological excavations at the Stari Grad site, Ivanec, 2011

95 **Tatjana Tkalčec**

Conservation works on the Vrbovec castle, Klenovec Humski in 2011

98 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra

Crikvenica - Ad turres, 2011 field research, experimental archaeology project and a new evidence of the distribution of ceramic products from Crikvenica

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Archaeological and conservation research of the Stancija Blek site near Tar in 2011

Terenski pregledi

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2011.

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našica 2011. godine

115 **Tatjana Tkalčec**

Rekognosciranje srednjovjekovnih gradišta na području bilogorskog kraja i Zapadne Slavonije 2011. g.

129 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na prostoru izgradnje vodocrpilišta "OSEKOVO"

133 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na trasi izgradnje sjeverne zaobilaznice mjesta Prelog u Međimurju

137 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice grada Zagreba

Field Surveys

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Archaeological Field Survey of sites in the Valpovo Area in 2011

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Results of Archaeological Field Survey of the Našice Area in 2011

115 **Tatjana Tkalčec**

Field survey of the mediaeval earthen fortifications in Bilogora region and the Western Slavonia during 2011

129 **Hrvoje Kalafatić**

Field survey of the Osekovo water wells construction area

133 **Hrvoje Kalafatić**

Field Survey on the route of the construction of the northern bypass of Prelog in Međimurje

137 **Asja Tonc**

Field survey of the area of the construction of the new Zagreb bypass

Eksperimentalna arheologija

145 Andreja Kudelić

Eksperimentalno testiranje prapovijesne arheološke tvorevine i rezultati pečenja keramike na otvorenoj vatri

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Eksperimentalna arheologija - gradnja replike rimske keramičarske peći u Crikvenici

155 Ivana Ožanić Roguljić

Povijesno - arheološke manifestacije (Rimska noć u Naroni, Dani Dioklecijana)

Experimental archaeology

145 Andreja Kudelić

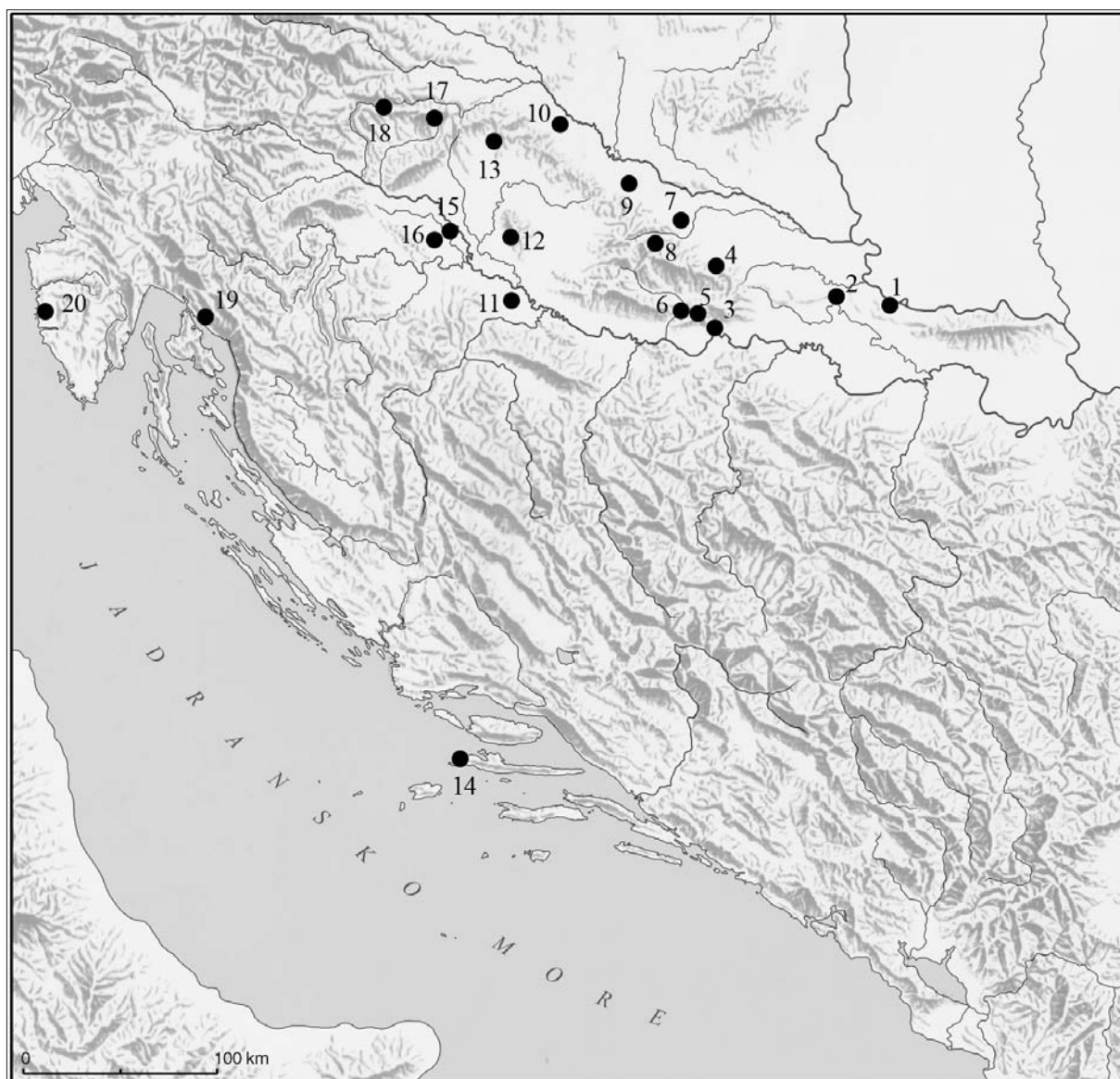
Experimental testing of prehistoric archaeological features and the results of firing pottery on an open fire

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Experimental Archaeology - a replica of a Roman pottery kiln

155 Ivana Ožanić Roguljić

Historical - archaeological manifestations (Roman night in Naroni, Diocletian Days)

1. Sotin
2. Vinkovci zapad – Mirkovci
3. Slavonski Brod Galovo
4. Crkvari
5. Migalovci-Vivodine
6. Mali Bilač
7. Nova Bukovica Sjenjak
8. Pliš kod Velike
9. Zvonimirovo – Veliko polje
10. Torčec-Crikvišće
11. Gora
12. AN 5 Poljana Križevačka
13. Kalnik-Igrišće
14. Sv. Klement – Soline
15. Donji Vukojevac
16. AN 6 Gornji Vukojevac
17. Ivanec Stari Grad
18. Klenovec Humski-Plemićki grad Vrbovec
19. Crikvenica – Igralište
20. Stancija Blek-Tar

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2011. godini

The results of the research of the La Tène culture cemetery Zvonimirovo – Veliko Polje in 2011

Marko Dizdar

Primljeno/Received: 31.03.2012.
Prihvaćeno/Accepted: 31.03.2012.

Zaštitna istraživanja nalazišta Zvonimirovo–Veliko polje u 2011. godini usmjerena su na središnji dio uzvisine na kojem su, u prijašnjim istraživanjima, pronađeni paljevinski grobovi latenske, ali i kosturni grobovi bjelobrdske kulture. Pronađeno je jedanaest paljevinskih grobova, od kojih se pojedini izdvajaju veličinom i dubinom ukopa grobne rake te odgovaraju slici dokumentiranoj 1998. godine. Po prvi puta zabilježeno je kako su u jednom grobu spaljeni ostaci pokojnice s predmetima nošnje i nakita bili položeni u zdjelu koja ima funkciju urne. Isto tako, zabilježen je i grob u kojem su pronađeni spaljeni ostaci pokojnika bez ijednog nalaza. Osim groba ratnika s naoružanjem i toaletnim priborom, izdvajaju se i grobovi bogatije opremljenih pokojnica s dosad nezabilježenim predmetima nošnje i nakita, poput cjelovito sačuvane staklene narukvice ili željezne igle sa zoomorfnom glavicom. Na osnovi priloga naoružanja te predmeta ženske i muške nošnje, grobovi se datiraju u Mokronog IIb stupanj te potvrđuju iznimnu važnost nalazišta u proučavanju razdoblja mladog željeznog doba u sjevernoj Hrvatskoj.

Ključne riječi: Zvonimirovo, groblje, Podravina, Mokronog IIb, naoružanje, nošnja, nakit, keramičke posude, staklene narukvice

Keywords: Zvonimirovo, cemetery, Podravina, Mokronog IIb, armament, costumes, jewellery, ceramic vessels, glass bracelets

Nakon kratkog prekida, zaštitna istraživanja nalazišta Zvonimirovo–Veliko polje (općina Suhopolje, Virovitičko-podravska županija) nastavljena su u kolovozu 2011. godine.¹ Tijekom prijašnjih istraživanja dokumentirana su dva horizonta pokopavanja – stariji s paljevinskim grobovima latenske kulture iz mlađeg željeznog doba te mladi s kosturnim grobovima ranosrednjovjekovne bjelobrdske kulture koji nisu pronađeni tijekom nekoliko posljednjih godina istraživanja koja su bila usmjerena na sjeverni dio uzvisine (Dizdar 2007; 2008; 2009; 2010). Radi se o nalazištu koje zasad predstavlja jedino sustavno istraživano groblje latenske kulture u sjevernoj Hrvatskoj čija su dosadašnja istraživanja rezultirala pronalaskom niza iznimnih nalaza, ali i prikupljanjem spoznaja o procesima koji su se tijekom mladog željeznog doba odvijali na južnopanonskom prostoru.

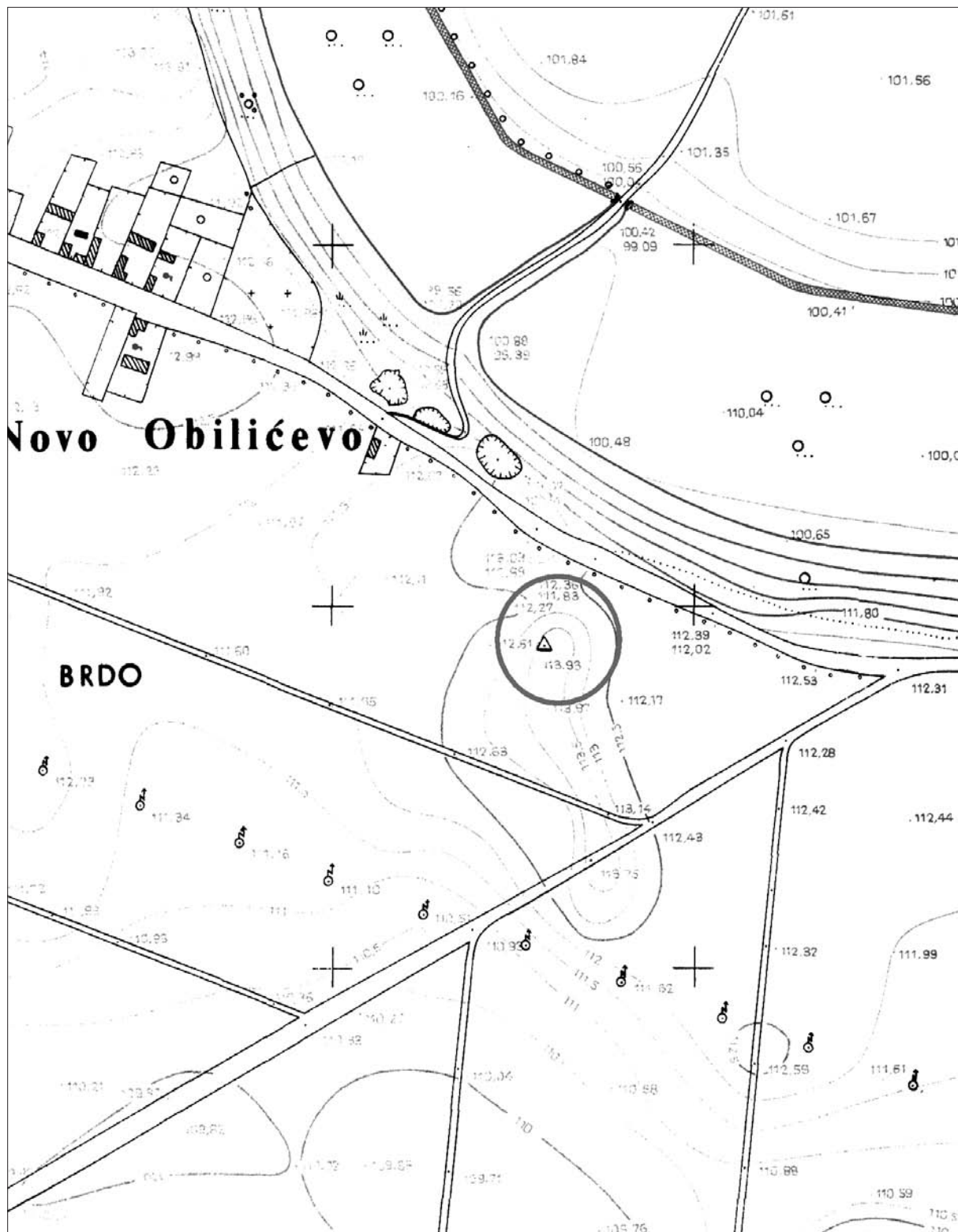
Groblje je smješteno na blagoj, izduženoj uzvisini orijentacije sjeverozapad–jugoistok koja sjevernim rubom dopire do ruba nekadašnje dravske terase, uz cestu koja od Zvonimirova vodi prema Gačiču (sl. 1). Dosadašnja istraživanja pokazala su kako se groblje latenske kulture rasprostire po cijeloj površini uzvisine u dužini od stotinjak metara, dok su bjelobrdski grobovi dokumentirani na njezinom središnjem dijelu koji je

najvećim dijelom istražen tijekom prve faze istraživanja 1993. – 1995. godine (Tomičić 1997), kada su pronađeni i prvi grobovi latenske kulture (Pavišić 1997).

Površina istraživanja 2011. godine obuhvatila je spomenuti središnji dio uzvisine te se povezuje s površinama istraženim 1998. te dijelom 2002. i 2005. godine (Tomičić 2000; Tomičić et al. 2002; Tomičić, Dizdar 2006), dok je samo jednom manjom sondom ispitan preostali neistraženi dio na sjevernom dijelu nalazišta (Dizdar 2010). Na središnjem dijelu uzvisine, posebno u istraživanjima 1998. godine koja su obuhvatila istočnu padinu, pronađen je veći broj grobova latenske kulture među kojima se izdvajaju brojni grobovi ratnika s naoružanjem, ali i žena opremljenih priložima nošnje i nakita. U grobovima oba spola, kao popudbina, pronađene su keramičke posude te životinjske kosti, najčešće svinje (Tomičić 2000). Zbog toga se željelo provjeriti nastavlja li se ista koncentracija grobova prema dosad neistraženom južnom dijelu uzvisine.

U 2011. godini istražene su: sonda 3 dimenzija 4,00 x 2,70 m; sonda 14 dimenzija 5,00 x 3,10 m; sonda 16 dimenzija 8,00 x 3,60 x 5,00 x 2,70 m; sonda 17 dimenzija 20,00 x 3,30 m, odnosno istražena je površina od 110 m² ili ukupno 2613 m² nalazišta. Različite širine sonde ovisile su o neujednačenim površinama između redova voćaka koje su jedino dostupne za istraživanje, dok je kod pojedinih sonde površina ovisila i o dimenzijama sonde iz prijašnjih istraživanja, budući da su sonde povezivane u jedinstvenu istraženu površinu. S obzirom da se radilo o središnjem dijelu uzvisine i njezinoj istočnoj padini na

¹ Istraživanja su provedena u razdoblju od 09. do 21. kolovoza 2011. godine. Financijska sredstva osigurali su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta kroz znanstveni projekt "Razvoj i mobilnost protopovijesnih zajednica naseljenih na tlu kontinentalne Hrvatske" (197-1970685-0711) i Ministarstvo kulture. Restauraciju i konzervaciju nalaza provodi dipl. konz. Mihael Golubić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Sl. 1 Položaj istraživanja 2011. godine.

Fig. 1 Location of the 2011 research.

kojima prevladavaju različiti slojevi pijeska u koje su grobovi bili ukopani, dubina iskopa iznosila je oko 1,40 m. Zapune grobova najčešće se nisu mogle izdvojiti na prijelazu sloja humusa u neki od slojeva pijeska, zbog čega je bilo potrebno povećati dubinu iskopa sonde kako neki od dublje ukopanih grobova ne bi ostali neistraženi. Pretpostavke su potvrđene tijekom istraživanja u kojima je zabilježeno više grobova s grobnim rakama čije se dno nalazilo na rel. dubini od 1,00 do 1,50 m. S druge strane, dio plitko ukopanih grobova, posebno onih koji su bili položeni na vrhu uzvisine, uništen je tijekom intenzivne obrade zemljišta, na što ukazuju nalazi brončanih i željeznih predmeta te ulomci

latenske keramike i spaljenih kostiju u sloju humusa. U sondi 3, koja se jedino nalazila na sjevernom dijelu uzvisine i nastavlja se na površinu istraženu 2009. godine (Dizdar 2010), grobovi nisu pronađeni, čime je u potpunosti dokumentiran istočni rub groblja na tom dijelu nalazišta.

U istraživanjima 2011. godine otkriveno je jedanaest grobova (LT 83-LT 93) sa spaljenim ostacima pokojnika koji su bili položeni na dno raka pravokutnog (sl. 2, 4) ili kvadratnog oblika i zaobljenih uglova (sl. 3). S obzirom na kompaktnost hrpica spaljenih kostiju, čini se kako su one bile umotane u materijal organskog porijekla (tkanina ili koža), zajedno s predmetima

Sl. 2 Grob LT 83 – sjeverni dio groba sa spaljenim ostacima pokojnika, nalazima i popudbinom (snimio: M. Dizdar).

Fig. 2 Grave LT 83 – the northern part of the grave with burned remains of the deceased, the findings and the provisions (viaticum) (photo by: M. Dizdar).

nošnje i nakita. Jedino je u grobu LT 86 zabilježeno kako su spaljeni ostaci pokojnice, zajedno s predmetima nošnje i nakita, bili položeni u zdjelu koja tako ima funkciju urne (sl. 5). Izniman je i nalaz groba LT 88 u kojem, osim spaljenih ostataka pokojnika, nisu pronađeni nikakvi nalazi. Popudbini, koja je zabilježena u grobovima oba spola, pripadaju prilozima keramičkih posuda te nalazi životinjskih kostiju, najčešće svinje, dok se kosti peradi (kokoši) često nalaze u zdjelama. Najčešće se u grobu nalazi servis sastavljen od lonca i zdjele, no ponekad se još mogu pronaći

kantharosi i šalice. Brojem keramičkih posuda izdvaja se grob LT 83 (sl. 2) s priložima četiri keramičke posude.

U grobovima muškaraca nalaze se naoružanje, toaletni pribor te predmeti nošnje koji su raspoređeni u različitim kombinacijama. Izniman je nalaz groba LT 89 u kojem su spaljeni ostaci pokojnika bili položeni uz sjeverni rub grobne rake pravokutnog oblika i zaobljenih uglova većih dimenzija (sl. 4). Sa spaljenim kostima nalaze se željezne fibule srednjolatske sheme, željezna kopča (Bataille 2001) i obruči pojasne garniture te ostaci spaljenih brončanih predmeta. Uz zapadni rub položen je mač u koricama grupe 6 (Lejars 1994: 24) i do njega dugo koplje širokog lista na kojem je obruč pojasne garniture, dok se na tuljcu koplja nalazila željezna britva i do nje brus. Na sredinu groba položen je lonac i do njega zdjela, dok su između posuda i mača kosti svinje i kokoši. U već spomenutom grobu LT 83 s četiri keramičke posude koje su položene u središnjem dijelu grobne rake (sl. 2), spaljene kosti pokojnika nalaze se na kompaktnoj hrpici u sjeverozapadnom uglu groba i do njih su toaletni pribor (škare, britva), brus, željezne fibule srednjolatske sheme te željezna sjekira, što je prvi takav nalaz na groblju u Zvonimirovu. Željezne sjekire zabilježene su u grobovima mokrnoške skupine (Božić 1987: 886), kako i pokazuju nalazi na Kapiteljskoj njivi u Novom Mestu. U grobu 123 pronađena je željezna sjekira s ušicom koja, zajedno s drugim nalazima (ulo-mak vrha sječiva mača, brus), ukazuje na pokop muškarca. S druge strane, u grobu 458 sa sjekinom su pronađeni željezni nož i umbo s dijelom ručke štita, keramičke posude modelirane rukom, pršljen i brončana certosa fibula, što bi ukazivalo da se radi

Sl. 3 Grob LT 85 (snimio: M. Vojtek).

Fig. 3 Grave LT 85 (photo by: M. Vojtek).

Sl. 4 Grob LT 89 (snimio: M. Dizdar).

Fig. 4 Grave LT 89 (photo by: M. Dizdar).

Sl. 5 Grob LT 86 – staklena narukvica, spaljeni ostaci pokojnice i željezni pojas u zdjeli u funkciji urne (snimio: M. Dizdar).

Fig. 5 Grave LT 86 – glass bracelet, burned remains of the deceased and the iron belt in the bowl used as an urn (photo by: M. Dizdar).

o dvojnomo grobu, pri čemu sjekira pripada pokopu muškarca (Križ 2001: 57, 122–123; 2005: 30, T. 77,3).

U grobovima žena u najvećem se broju nalaze predmeti nošnje kao što su željezni pojasi sastavljeni od pletenih članaka (Dizdar 2010a: 273–274, T. 1-2), uz koje se pojavljuju i štapičaste kopče tipa Brežice koje su prepoznatljivi dio ženske srednjolatske nošnje mokronoške skupine (Guštin 2003; Tomičić, Dizdar 2005: 97–101; 2010a: 276–277, Karta 2). Nošnji pripadaju i različiti oblici brončanih i željeznih fibula srednjolatske sheme koje često pokazuju tragove spaljivanja. U najvećem se broju pronalaze brončane fibule s dvije kuglice, dok su one željezne karakteristične za grobove oba spola (Dizdar 2010a: 278–281, T. 4–5). Od nakita se u grobovima najčešće nalaze rastaljeni ulomci staklenih narukvica od prozirnog stakla s tragovima žute folije. Ipak, izniman je nalaz u cijelosti sačuvane narukvice u grobu LT 86 koja se sa spaljenim ostacima pokojnice i drugim dijelovima nošnje nalazila u zdjeli (sl. 5). Narukvica s pet glatkih rebara od bezbojnog stakla sa žutom folijom s unutarnje strane pripada narukvicama serije 27 ili grupe 7a datirane u LT C2, odnosno Mokronog IIb stupanj (Gebhard 1989: 16–18; Dizdar 2006: 86–90, sl. 1). Za grobove žena karakterističan su nalaz i keramički pršljeni. S preslicom se povezuje i izniman nalaz željezne igle sa zoomorfnom glavicom u bogato opremljenom grobu LT 91. Slične željezne igle zabilježene su na srednjoeuropskim nalazištima latenske kulture te su datirane u LT C-D (Čizmar 2010: 383–384, Abb. 1). Zvonimirovu najbliži nalaz zabilježen je na Kapiteljskoj njivi u Novom Mestu. U grobu 436, koji je datiran u 3. st. pr. Kr. (Mokronog IIa), pronađene su dvije željezne igle s tordiranim tijelom, od kojih jedna ima glavicu u obliku konja, a druga okruglu (Križ 1999: 16; Križ 2001: 59, 119). Dvije brončane igle sličnih dimenzija i tordiranog tijela te savijene glavice pronađene su na obali Dunava kod Zemuna (Todorović 1971: 69, T. XXXVII,7–8). Slične su brončane igle, samo manjih dimenzija, s povijenom, ponekad zoomorfnom glavicom, tordiranim ili glatkim tijelom, zabilježene na Magdalensbergu te se povezuju s produkcijom tekstila (Gostenčnik 2001: 574–576, Abb. 1; Gostenčnik 2009: 36–37, Abb. 5).

U istraživanjima 2011. godine, uz različite oblike lonaca te zdjele S-profilacije kao najbrojniji keramički oblik na groblju,

Sl. 6 Grob 90 – lonac i zdjela (snimio: M. Dizdar).

Fig. 6 Grave 90 – pot and bowl (photo by: M. Dizdar).

izdvajaju se nalazi kantharosa koji su izrađeni na lončarskom kolu (sl. 2–3), poput primjerka iz groba LT 12 (Majnarić-Pandžić 2001: 87, T. V). Za groblje Zvonimirovo–Veliko polje karakteristični su lonci sa stepeničasto oblikovanim ramenom (Dizdar 2007a: 134–136, sl. 4) te lonci s istaknutim prijelazom (sl. 6) kakav je pronađen u grobu LT 90 (Dizdar 2007a: 136, sl. 5).

Istraživanja poduzeta tijekom 2011. godine na središnjem dijelu uzvisine potvrdila su dosadašnje spoznaje kako se radi o dijelu groblja s iznimnim brojem grobova latenske kulture. Preliminarna tipološko-kronološka analiza pronađenih nalaza, posebno naoružanja kao i predmeta nošnje i nakita, pokazuje kako se grobovi mogu datirati u Mokronog IIb stupanj, odnosno u kraj 3. i prvu polovinu 2. st. pr. Kr. (Tomičić, Dizdar 2005; Dizdar 2007a; 2010a; 2011).

Rezultati istraživanja 2011. godine potvrdili su iznimno značenje nalazišta Zvonimirovo–Veliko polje za proučavanje latenske kulture u međuriječju Save, Drave i Dunava čija su daljnja istraživanja nužna, posebno na južnom dijelu uzvisine. Radi se o dijelu nalazišta koji je najoštećeniji prijašnjom obradom zemljišta na kojem je potrebno spasiti što više grobnih cjelina kako bi se prikupile barem neke spoznaje o tom dijelu groblja na kojem su pronađeni neki od najznačajnijih nalaza.

Literatura:

- Bataille, G. 2001, Les agrafes de ceinturon du sanctuaire de la Villeneuve-au-Chatelot (Aube), *Archäologisches Korrespondenzblatt*, 31/3, Mainz a. R., 443 – 460.
- Božić, D. 1987, Zapadna grupa, in: *Praistorija jugoslavenskih zemalja V*, A. Benac (ed.), Sarajevo, 855 – 897.
- Čizmar, M. 2010, Zwei Typen spätlatènezeitlicher Gegenstände aus Mähren, *Archäologisches Korrespondenzblatt*, 40/3, Mainz a. R. 2010, 383 – 388.
- Dizdar, M. 2006, Nalazi staklenih narukvica latenske kulture u Podravini, *Prilozi Instituta za Arheologiju u Zagrebu*, Vol. 23, 67–128.
- Dizdar, M. 2007, Rezultati istraživanja groblja na Velikom polju u Zvonimirovu 2006. godine, *Annales Instituti Archaeologici*, III, 34–37.
- Dizdar, M. 2007a, Bikonični lonci sa stepeničasto raščlanjenim ramenom s groblja Zvonimirovo-Veliko polje, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 24, 121 – 144.
- Dizdar, M. 2008, Rezultati istraživanja groblja na Velikom polju u Zvonimirovu 2007., *Annales Instituti Archaeologici*, IV, 44–45.
- Dizdar, M. 2009, Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo-Veliko polje u 2008. g., *Annales Instituti Archaeologici*, V, 51–53.
- Dizdar, M. 2010, Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo-Veliko polje 2009, *Anales Instituti Archaeologici*, VI, 30–32.
- Dizdar, M. 2010a, Željezni pojasi tipa Zvonimirovo LT 6 kao dio ženske srednjolatenske nošnje u zapadnoj Panoniji i na jugoistočnoalpskom prostoru, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. ser. sv. XLII (2009), 271–304.
- Dizdar, M. 2011, The La Tène culture in central Croatia. The problem of the eastern border of the Taurisci in the Podravina region, in: *The Eastern Celts, The Communities between the Alps and the Black Sea*, M. Guštin, M. Jevtić (eds.), Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales, Koper-Beograd, 99–118.
- Gebhard, R. 1989, *Der Glasschmuck aus dem Oppidum von Manching*, Ausgrabungen aus Manching Band 11, Stuttgart.
- Gostenčnik, K. 2001, Die Spindelhaken aus Kupferlegierung vom Magdalensberg und aus Virunum in Kärnten, *Archäologisches Korrespondenzblatt*, 31/4, Mainz a. R., 571–579.

- Gostenčnik, K. 2009, Die Stadt auf dem Magdalensberg, ein Zentrum der Textilwirtschaft im frühromischen Noricum, Carinthia I 199, Klagenfurt, 23–59.
- Guštin, M. 2003, Prilog poznavanju ženske nošnje kod Tauriska, Uz djevojački pokop iz groba Lt 12 u Zvonimirovu kod Suhopolja, *Opuscula Archaeologica*, 27, 321–330.
- Križ, B. 1999, Epingle en fer à tête de cheval de Novo mesto (Slovénie), *Instrumentum*, 9, Montagnac, 16.
- Križ, B. 2001, *Kelti v Novem mestu*, katalog izložbe, Novo mesto.
- Križ, B. 2005, *Novo mesto VI, Kapiteljska njiva, Mlajšeželeznodobno grobišče*, Carniola Archaeologica 6, Novo mesto.
- Lejars, T. 1994, *Gurnay III, Les fourreaux d'épée, Le sanctuaire de Gurnay-sur-Aronde et l'armement des Celtes de La Tène moyenne*, Editions Errance, Paris.
- Majnarić-Pandžić, N. 2001, Grob ratnika Lt 12 iz srednjolatskog groblja u Zvonimirovu kod Suhopolja u Virovitičko-podravskoj županiji, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 18, 83–101.
- Pavišić, I. 1997, Groblje mlađeg željeznog doba (keltsko-latenske kulture), in: Ž. Tomičić, *Zvonimirovo i Josipovo groblja starohrvatskoga doba u Virovitičko-podravskoj županiji*, Zagreb-Virovitica, 62–68.
- Todorović, J. 1971, *Katalog praistorijskih metalnih predmeta*, Katalog III serije Zbirke i legati Muzeja grada Beograda, Beograd.
- Tomičić, Ž. 1997, *Zvonimirovo i Josipovo groblja starohrvatskoga doba u Virovitičko-podravskoj županiji*, katalog izložbe, Zagreb-Virovitica.
- Tomičić, Ž. 2000, Zvonimirovo – Veliko polje, Sumarni prikaz i osvrt na postignuća sustavnih zaštitnih arheoloških istraživanja u razdoblju od 1993. do 2000., *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XXXII/2000, br. 3, 80–87.
- Tomičić, Ž., Dizdar, M., Tkalčec, T., Ložnjak, D. 2002, Zvonimirovo – Veliko polje, Rezultati istraživanja groblja latenske i bjelobrd-ske kulture godine 2001. i 2002., *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XXXIV/2002, br. 3, 67–75.
- Tomičić, Ž., Dizdar, M. 2005, Grobovi latenske kulture s Velikog polja u Zvonimirovu – rezultati istraživanja 1993. – 1995., *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 22, 59–125.
- Tomičić, Ž., Dizdar, M. 2006, Rezultati istraživanja groblja na Velikom polju u Zvonimirovu 2005. godine, *Annales Instituti Archaeologici*, II, 36–39.

Summary

Rescue excavations of the La Tène culture cemetery Zvonimirovo - Veliko Polje during 2011 were conducted on the central part of the elevation where 11 incineration burials (LT 83-LT 93) were found. For the first time the grave was recorded (LT 86) with burnt remains of the deceased with parts of the costume and jewellery, placed in a bowl used as an urn (Fig. 5). Also, a grave was found with burnt remains of the deceased without any findings. The graves in which men were buried contain armament, toiletries and parts of the costume, with the findings from the grave LT 89 standing out indeed (Fig. 4).

The grave LT 83 (Fig. 2) contained toiletries (scissors, razor), whetstone, iron fibula of the Middle La Tène scheme and an iron axe laid next to the bones of the deceased, which is the first finding of this type on the Zvonimirovo cemetery. Particularly prominent are the graves of the lavishly furnished deceased women with an unprecedented parts of costumes and jewellery, such as perfectly preserved bracelets with five smooth ribs made of transparent glass with a yellow foil on the inside of the Series 27 or group 7a (Fig. 5) or iron needles with a zoomorphic head in grave LT 91. Provisions (viaticum), recorded in the graves of both sexes, consist of pottery and animal bones, mostly pork, whereas the poultry bones are more frequently found inside the bowls.

The sets consisting of a pot and a bowl are the most frequent finds in the graves, but kantharoi and cups can be found as well. The grave LT83 (Fig. 2) stands out with a number of ceramic vessels found in it; i.e. four enclosed ceramic vessels. Based on the contributed armament and parts of women's and men's costumes, the graves are dated to the Mokronog IIb phase, and confirm the importance of the site in the study of the Late Iron Age in northern Croatia.

Excavations were carried thanks to financial funding from the Ministry of Science, Education and Sports through the research project "Development and Mobility of the protohistoric communities settled on the territory of Continental Croatia" (197-1970685-0711) and financial aid received from the Ministry of Culture.